

Przegląd wybranych inwestycji z branży OZE kwalifikowanych do oceny oddziaływania na środowisko.

Realizacja większości inwestycji z branży OZE, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko zgodnie z prawem unijnym i prawem polskim wymaga przeprowadzenia stosownej procedury oceny oddziaływania na środowisko. Bezpośrednia podstawa prawna do przeprowadzenia oceny oddziaływania wypływa bądź z mocy prawa (*ex lege*), bądź z indywidualnego aktu administracyjnego w przypadku przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Zawsze jednak kwalifikacja do oceny oddziaływania nawiązuje do przynależności danego przedsięwzięcia do określonej grupy przedsięwzięć.

W prawie unijnym podstawowym aktem prawnym wskazującym przedsięwzięcia podlegające ocenie oddziaływania pojedynczych przedsięwzięć jest w dyrektywa Rady 85/337/EWG z 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia na środowisko.[1] Dyrektywa 85/337/EWG zawiera w załącznikach I i II listę przedsięwzięć, przed realizacją których wymagane jest przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z wymaganiami tej dyrektywy. Przedsięwzięcia w rozumieniu dyrektywy 85/337/EWG obejmują zarówno wykonywanie prac budowlanych, instalacji lub układów, jak też inne wkroczenie w otoczenie przyrodnicze i krajobraz, czy wydobywanie zasobów mineralnych. Dyrektywa 85/337/EWG jest podstawowym instrumentem traktatowej zasady polityki ochrony środowiska – zasady prewencji. Dyrektywa 85/337/EWG wymaga zapewnienia przez poszczególne państwa członkowskie Unii Europejskiej, że przedsięwzięcia mogące silnie oddziaływać na środowisko naturalne m.in. z powodu charakteru, rozmiarów lub lokalizacji, zostaną poddane ocenie w odniesieniu do ich skutków przed uzyskaniem zezwolenia na inwestycje. Przedsięwzięcia wymagające zawsze oceny oddziaływania na środowisko zostały zawarte w załączniku I do dyrektywy 85/337/EWG.[2] Do przedsięwzięć z załącznika I dyrektywa 85/337/EWG zalicza m.in. elektrociepłownie o mocy spalania co najmniej 300 MW i inne instalacje. Do tej kategorii należą również instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii. Kategoryczne zaliczenie do przedsięwzięć z załącznika I dyrektywy 85/337/EWG rodzi konkretne skutki prawne w płaszczyźnie transpozycji i implementacji prawa unijnego na krajowy grunt prawodawstwa poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej. W przypadku przedsięwzięć z załącznika I do dyrektywy 85/337/EWG, obligatoryjność poddania tych przedsięwzięć ocenie oddziaływania winna być bezwzględnie przeniesiona poprzez transpozycję do prawodawstwa krajowego poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej. Instalacje do spalania wykorzystujące odnawialne źródła energii osiągające wskazany w dyrektywie 85/337/EWG próg kwalifikowalności, winny również być zawsze poddane ocenie oddziaływania. W konsekwencji, poprawna transpozycja dyrektywy 85/337/EWG do krajowego systemu prawa poszczególnych państw unijnych, stwarza ramy prawne do przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko również dla inwestycji wykorzystujących odnawialne źródła energii, osiągające ww. kryteria kwalifikacji.

Natomiast przedsięwzięcia z załącznika II do dyrektywy 85/337/EWG wymagają kwalifikacji do oceny, gdy odpowiednie organy państwa członkowskiego UE zdecydują, że jest ona potrzebna. Załącznik II ma szerszy charakter. Wymienione w nim przedsięwzięcia grupują przedsięwzięcia w ramach poszczególnych działów: rolnictwo, leśnictwo i akwakultura, przemysł wydobywczy, przemysł energetyczny, produkcja i przetwarzanie metali, przemysł mineralny, przemysł chemiczny, przemysł spożywczy, przemysł tekstylny, skórzany, drzewny i papierniczy, przemysł gumowy, przedsięwzięcia infrastrukturalne, turystyka i wypoczynek oraz inne przedsięwzięcia.[3] W ramach przemysłu energetycznego ustawodawca unijny wprost wskazuje na: urządzenia do produkcji wodnej energii elektrycznej (elektrownie wodne); urządzenia wykorzystujące siłę wiatru do

produkcji energii elektrycznej (gospodarstwa wiatrowe, farmy wiatrowe), urządzenia przemysłowe do transportu gazu, pary i gorącej wody, linie napowietrzne do przesyłania energii elektrycznej (przedsięwzięcia niewymienione w załączniku I). W przypadku przedsięwzięć z II załącznika dyrektywy 85/337/EWG, rozstrzygnięcie w przedmiocie klasyfikacyjnym do przeprowadzenia oceny winno nastąpić po przeprowadzeniu obowiązkowej selekcji z zastosowaniem kryteriów wymienionych w załączniku III do dyrektywy 85/337/EWG. Selekcja danego przedsięwzięcia może mieć różną formę indywidualną (gdy właściwy organ podejmuje decyzje w konkretnej sprawie), albo wprowadzoną w drodze aktu powszechnie obowiązującego, poprzez system progów i kryteriów, po spełnieniu których dla przedsięwzięcia należy przeprowadzić ocenę. Pomimo pozostawienia swobody decyzyjnej poszczególnym krajom Unii Europejskiej, Europejski Trybunał Sądowy w licznych wyrokach przyjął, że o ile mamy do czynienia z prawdopodobnie silnym oddziaływaniem na środowisko, to ocena oddziaływania jest konieczna.[4] Niedopuszczalne zatem jest na poziomie ustawodawstwa krajowego wyłączenie całych kategorii przedsięwzięć wymienionych w załączniku II dyrektywy 85/337/EWG - dotyczy to również przedsięwzięć z branży energetycznej. Ponadto ETS uznał, że swoboda, jaką państwa członkowskie mają przy dokonywaniu kwalifikacji przy pomocy progów i kryteriów, jest ograniczona wymogiem z art. 2 ust. dyrektywy Rady 85/337/EWG. Stanowi on, że przedsięwzięcia, które mogą z uwagi na swój rozmiar, charakter i lokalizację oddziaływać na środowisko, winny być poddane ocenie.

W prawie krajowym, wyraźnie uchwytną historię ujmowania inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i badanie ich wpływu na środowisko rozpoczyna wydane w roku 1985 zarządzenie Ministra-Kierownika Urzędu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej z dnia 27 marca 1985 r. w sprawie określenia rodzajów inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi[5], wydane na podstawie art. 38 ust. 3 ustawy z dnia 12 lipca 1984 r. o planowaniu przestrzennym.[6] Katalog ujętych tam przedsięwzięć liczył ok. 10 rodzajów uznanych za szczególnie szkodliwe. Następnie w roku 1990 Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa wydał zarządzenie z dnia 23 kwietnia 1990 r. w sprawie inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz warunków, jakim powinna odpowiadać sporządzana przez rzeczoznawcę ocena oddziaływania inwestycji i obiektów budowlanych[7], wydane na podstawie art. 39 ust. 3 ustawy z dnia 12 lipca 1984 r. o planowaniu przestrzennym[8] oraz art. 70 ust. 5 ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska. Zarządzenie z 23 kwietnia 1990 r. określało zasady oceny oddziaływania dotyczące 8 rodzajów inwestycji. W 1995 r., w kontekście integracji ze wspólnotą europejską, nastąpiło wyraźniejsze nawiązanie prawa krajowego do wyżej wymienionej dyrektywy 85/337/EWG, poprzez ujęcie inwestycji w 2 grupy: szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz drugą obejmującą inwestycje mogące pogorszyć stan środowiska. Na poziomie normatywnym odbyło się to poprzez wydanie rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1995 r. w sprawie określenia rodzajów inwestycji szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz ocen oddziaływania na środowisko[9], zmienionego w roku 1996 i 1997. Następnie w roku 1998 rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 14 lipca 1998 r. w sprawie określenia rodzajów inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz mogących pogorszyć stan środowiska oraz wymagań, jakim powinny odpowiadać oceny oddziaływania na środowisko tych inwestycji[10], potwierdzało nawiązanie do dyrektywy 85/337/EWG.

W 2001 r. uchwalono ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska[11] i na jej podstawie wydano rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2002 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko.[12] Następnie w roku 2004 Rada Ministrów wydała rozporządzenie z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na

środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko[13], zmienione w 2005 i 2007 roku.

Jak widać, zgodnie z przedstawionym powyżej rysem historycznym, proces dostosowywania polskiego prawa do unijnego w zakresie określenia grupy przedsięwzięć podlegających ocenie, był procesem trudnym i obfitującym w ciągłe nowelizacje lub wydawanie nowych aktów prawnych. W kontekst powyższy wpisuje się ostrzeżenie Komisji Europejskiej o wstrzymaniu dotacji unijnych na realizację projektów dofinansowywanych z programów wspólnotowych. Ostrzeżenie dotyczyło braku transpozycji przepisów z dyrektywy 85/337/EWG. Przerodziło się to w postępowanie naruszeniowe przeciwko Polsce dotyczące niezgodności naszego prawa krajowego z prawem wspólnotowym. W połowie marca 2011 r. Europejski Trybunał Sprawiedliwości po 5 latach zamknął postępowanie naruszeniowe w zakresie transpozycji dyrektywy 85/337/EWG do naszego systemu prawnego. Ma to bezpośredni związek z uchwaleniem ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz wydaniem rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.[14] Aktualnie obowiązujące rozporządzenie z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko było ściśle konsultowane z Komisją Europejską co do rodzajów przedsięwzięć w nim wymienionych i przypadkami zmian w wymienionych przedsięwzięciach. W świetle aktualnie obowiązujących aktów prawnych, decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach (w ramach której przeprowadza się ocenę oddziaływania na środowisko) wydaje się dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Zgodnie z art. 71 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko „Uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest wymagana dla planowanych:

- 1) przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko;
- 2) przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko”.

W pierwszej kolejności należy przyjrzeć się normatywnym zdefiniowaniem tego rodzaju przedsięwzięć. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 13 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko „przedsięwzięciem jest zamierzenie budowlane lub inna ingerencja w środowisko, polegająca na przekształceniu lub zmianie sposobu wykorzystania terenu, w tym również na wydobywaniu kopalin. Przedsięwzięcia powiązane technologicznie kwalifikuje się jako jedno przedsięwzięcie, także jeżeli realizowane są przez różne podmioty”. Jak już zostało wyżej wskazane, decyzji środowiskowej nie wydaje się dla każdego zamierzenia. Istnieją pewne wymogi prawne określające taką okoliczność. Po pierwsze, co do zasady, decyzję środowiskową wydaje się dla przedsięwzięć planowanych. Jednakże w szczególnych sytuacjach uzyskanie decyzji środowiskowej może być wymagane nie dla przedsięwzięcia planowanego, ale będącego w trakcie realizacji lub już istniejącego.[15]

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko dzieli przedsięwzięcia na dwie grupy:

przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko
przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Taka dyferencjacja w bezpośredni sposób nawiązuje do podziału, jaki został wprowadzony przez prawodawcę europejskiego w aneksach nr I i II do dyrektywy 337/85/EWG. Delegację do normatywnego określenia ww. przedsięwzięć zawiera art. 60 z dnia 3 października 2008 r. Rozporządzenie z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko określa również przypadki, gdy zmiany dokonywane w obiektach są kwalifikowane jako ww. przedsięwzięcia. Aktualnie obowiązuje nowe rozporządzenie z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, które utrzymuje ww. podział. W § 2 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. wymienia przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, wymagające zawsze obowiązkowej oceny oddziaływania na środowisko. Mieszczą się tu przedsięwzięcia z załącznika I do dyrektywy 85/337/EWG i te przedsięwzięcia z załącznika II, co do których polski ustawodawca zdecydował w drodze selekcji kategorycznej, że wymagają obowiązkowej oceny poprzez akt powszechnie obowiązujący. Natomiast w § 3 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko wymienione są przedsięwzięcia wymagające przeprowadzenia selekcji indywidualnej do oceny oddziaływania na środowisko. Natomiast decyzja środowiskowa wymagana jest zawsze dla tych przedsięwzięć. Łączna nazwa ww. opisanych przedsięwzięć, to przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko. Podsumowując, transpozycja dyrektywy 85/337/EWG w zakresie przedsięwzięć ujętych w załącznikach I i II odbyła się poprzez ujęcie z § 2 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. przedsięwzięć, w stosunku do których przeprowadzenie oceny oddziaływania jest obowiązkowe (zasadniczo są to przedsięwzięcia z załącznika I dyrektywy 85/337/EWG, choć w przypadku instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru jest to przedsięwzięcie z załącznika II w stosunku do którego wprowadzono tzw. próg obowiązkowy) oraz wprowadzenie w § 3 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. przez Radę Ministrów przedsięwzięć, w stosunku do których przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko jest wynikiem badania indywidualnego.

Wybrany katalog przedsięwzięć z branży OZE

W niniejszym podrozdziale przedstawiam katalog przedsięwzięć z branży OZE, wymienionych w rozporządzeniu z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Ich specyfikacja często określana jest przez ustawodawcę przy użyciu progów i różnorodnych kryteriów w nawiązaniu do innych aktów prawnych i pojęć w nich zawartych. Należy podkreślić, że poniżej przedstawiony katalog wskazuje na typowe sytuacje. Jednakże, wobec zróżnicowanych stanów faktyczno-prawnych możliwych do zaistnienia w przypadku przedsięwzięć z sektora OZE przedstawię kilka uwag ważnych w procesie inwestycyjnym (zwłaszcza z praktycznego punktu widzenia). Należy podkreślić, że w praktyce gospodarczej mogą zachodzić sytuacje, w których dane projekty inwestycyjne będą wymagały zaszeregowania do dwóch lub więcej punktów omawianego rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W takich sytuacjach, z perspektywy samej instytucji ocen oddziaływania, najistotniejsze będzie poddanie ocenie maksymalnego skutku, jakie dane zamierzenie może wywołać. To właśnie w tym zakresie pomocne jest odwołanie się do powiązań technologicznych między danymi elementami instalacji, by ocena oddziaływania była pełna. Warunek co do powiązań technologicznych jest spełniony, gdy istnieje konieczność tego typu powiązań (pomiędzy urządzeniami), które od strony technologicznej uzależniają pojawienie się ostatecznego efektu, dla osiągnięcia którego te urządzenia są uruchamiane tj. od współdziałania wszystkich urządzeń współtworzących instalację. Dobrą egzemplifikacją jest tutaj elektrownia wiatrowa powiązana technologicznie z linią elektroenergetyczną. Ocenie winien poddany być cały projekt związany z lokalizacją i zastosowaną technologią. Z technicznego punktu widzenia, pojawienie się ostatecznego efektu tj. wytworzenie i

przesłanie wytworzonej energii, uzależnione jest od istnienia owej linii elektroenergetycznej. Oczywiście kwestią niezbyt precyzyjną pozostaje kwestia właściwego zdefiniowania powiązania technologicznego. Nie bez znaczenia w przypadku planowania przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko są również elementy przedsięwzięcia, których nie ujęto w rozporządzeniu z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a które wobec powiązań z wiodącym przedsięwzięciem również winny poddane być ocenie. Stanowią one często nieodłączny element danego przedsięwzięcia i jako takie pozostają z nim w powiązaniu technicznym, technologicznym. Z praktycznego punktu widzenia, dobrą metodą na określenie powiązania jest odniesienie się do istotności danego czynnika tj. czy bez tego czynnika realizacja tego przedsięwzięcia będzie nadal możliwa. Innymi słowy, czy bez danego czynnika przedsięwzięcie będzie mogło istnieć. Na podstawie aktualnego rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko można uszeregować przedsięwzięcia z odnawialnych źródeł energii według źródła energii w następujący sposób:

Przedsięwzięcia wykorzystujące siłę wiatru do produkcji energii

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko ustawodawca zaliczył instalacje wykorzystujące do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru o łącznej mocy nominalnej elektrowni nie mniejszej niż 100 MW oraz lokalizowane na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej. Użyte przez ustawodawcę pojęcie „instalacja” należy w bezpośredni sposób łączyć z definicją zawartą w art. 3 pkt 6 ustawy z dnia 21 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska.[16] Jest to zatem jedna z cech umożliwiających kwalifikację danego przedsięwzięcia do tego punktu rozporządzenia. Z punktu widzenia przesłanek umożliwiających zakwalifikowanie danej elektrowni wiatrowej do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko należy wyróżnić dwa przypadki:

1. Jeżeli instalację planuje się zrealizować na obszarach morskich RP - W tym przypadku nie mają znaczenia wartości liczbowe odnoszące się do mocy nominalnej tej przyszłej instalacji. Decydującym kryterium jest tutaj lokalizacja czyli polskie obszary morskie RP o których mowa w art. 2 ust.1 ustawy o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.[17]

2. Drugi przypadek opisany odnosi się do innej lokalizacji niż ta z omówionego powyżej punktu pierwszego. Czynnikiem decydującym o zakwalifikowaniu danej elektrowni wiatrowej jest do przedsięwzięć z tzw. I grupy jest osiągnięcie progu 100 MW łącznej mocy nominalnej danej farmy wiatrowej. Natomiast zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko do przedsięwzięć mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko (tzw. grupa II) przynależą instalacje wykorzystujące do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru, inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 5:

a) lokalizowane na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody[18],

b) o całkowitej wysokości nie niższej niż 30 m.

W przypadku klasyfikowania przedsięwzięć wykorzystujących siłę wiatru do wytwarzania energii do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, podstawową przesłanką negatywną jest założenie, że przedsięwzięciami mogącymi potencjalnie znacząco

oddziaływać są przedsięwzięcia nie ujęte w § 2 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. (o ile przedsięwzięcie nie osiąga lub nie przekracza łącznej mocy nominalnej 100 MW albo nie jest lokalizowane na obszarach morskich RP) i jednocześnie spełniające jedną z dwóch przesłanek pozytywnych: pierwsza z dwóch przesłanek pozytywnych odnosi się do obszarowych form ochrony przyrody. W przypadku zamiaru lokalizacji farmy wiatrowej na terenie objętej formą ochrony przyrody, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 o ochronie przyrody tj. w granicach parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000 (bez względu na fakt, czy instalacje te zostaną uznane za przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000), użytków ekologicznych lub zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, kwestia wysokości planowanej siłowni wiatrowej jest nieistotna do klasyfikacji do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Wysokość ma jednakże znaczenie jeśli chodzi o kwestię związaną z samą oceną oddziaływania.

W przypadku drugim, tj. poza granicami obszarów przywołanych wyżej, decydującym kryterium kwalifikującym jest wysokości danej siłowni wiatrowej, licząca co najmniej 30 m. Określając wysokość siłowni wiatrowej należy uwzględnić położenie skrajnej/zewnętrznej części łopat wirnika w maksymalnej odległości od powierzchni gruntu.

Przedsięwzięcia z zakresu energii pozyskiwanej z wody. Do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko zaliczono zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 36 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, budowle piętrzące wodę o wysokości piętrzenia nie mniejszej niż 5 m. Głównymi cechami umożliwiającymi kwalifikację przedsięwzięcia do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko są: przynależność do budowli hydrotechnicznych, o których mowa w załączniku ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane[19] (XXVII kategoria obiektów budowlanych) oraz do urządzeń wodnych wymienionych w ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne.[20] W myśl § 3 pkt 2 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle hydrotechniczne i ich usytuowanie[21], budowla piętrząca to każda budowla hydrotechniczna umożliwiająca stałe lub okresowe piętrzenie wody oraz substancji płynnych lub półpłynnych ponad przyległy teren albo akwen. Termin „wysokość piętrzenia” zdefiniowano w § 1 pkt 21 rozporządzenia w sprawie zakresu instrukcji gospodarowania wodą[22] (jak również w § 3 pkt 4 przywołanego wyżej rozporządzenia dotyczącego budowli hydrotechnicznych). Jest to różnica rzędnej maksymalnego poziomu piętrzenia i rzędnej zwierciadła wody dolnej, odpowiadającej przepływowi średniemu lub niskiemu. W przypadku prognozowanej erozji dna rzeki lub kanału należy uwzględnić również tę erozję. Gdy budowla hydrotechniczna nie styka się z dolną wodą, przyjmuje się odpowiednio najniższą rzędną bezpośrednio przyległego terenu naturalnego lub uformowanego sztucznie. Przy czym:

- Zgodnie z § 3 pkt 6 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle hydrotechniczne i ich usytuowanie maksymalny poziom piętrzenia (Max PP), najwyższe położenie zwierciadła spiętrzonej wody przy uwzględnieniu stałej rezerwy powodziowej dla budowli piętrzącej niemającej pojemności powodziowej Max PP równy jest normalnemu poziomowi piętrzenia (NPP), którym zgodnie z § 3 pkt 5 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle hydrotechniczne i ich usytuowanie, jest najwyższy poziom zwierciadła wody w normalnych warunkach użytkowania (dla budowli piętrzących wodę okresowo przyjmuje się poziom wody przy przepływie miarodajnym; dla budowli hydrotechnicznych znajdujących się w zasięgu cofki budowli piętrzącej przyjmuje się położenie zwierciadła wody wynikające z krzywej cofkowej tej budowli piętrzącej, ustalonej dla NPP

zbiornika i średniego rocznego przepływu wody).

- Zgodnie z § 3 pkt 8 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle hydrotechniczne i ich usytuowanie, jest najwyższy poziom zwierciadła wody w normalnych warunkach użytkowania przepływ średni lub niski. Jest to średnia arytmetyczna obliczona z minimalnych rocznych przepływów w określonych latach. Aby zaliczyć budowlę hydrotechniczną do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, wyżej objaśniona wysokość piętrzenia winna być równa lub większa niż 5 m.

Należy podkreślić, że głównym celem takich przedsięwzięć jest kwestia regulacji wód z punktu widzenia ochrony wód, zaś elementem dodatkowym przy różnego rodzaju tamach, progach jest wytwarzanie energii elektrycznej. Organ zajmujący się zarządzaniem danego cieką wodnego winien określić w polityce wodnej kwestie dotyczące podstawowych celów tak, by przy kwalifikacji przedsięwzięcia nie było wątpliwości co do podstawowych celów danego przedsięwzięcia.

Natomiast co do przynależności elektrowni wodnych do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko nie spełniających progu obligującego wysokości piętrzenia 5 m do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko to rozstrzygające znaczenie ma § 3 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. . Charakteryzując elektrownie wodne należy odwołać się do art. 9 pkt 19 lit. ustawy Prawo wodne, określającej elektrownie wodne, jako obiekty energetyki wodnej, czyli rodzaje urządzeń wodnych służących do korzystania z zasobów wodnych (efektem takiego korzystania jest również kształtowanie tychże wód). Samo działanie elektrowni wodnych polega na konwersji energii ruchu wody na energię ruchu obrotowego turbiny wodnej. Budowę takich urządzeń od podstaw, jak i ich budowę poprzez przebudowę istniejących innych urządzeń wodnych, należy uznawać za przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Ponadto należy zaznaczyć, że przepis nie ogranicza się wyłącznie do wód śródlądowych. Również elektrownie wykorzystujące energię pływów morskich będą przedsięwzięciami, o których mowa § 3 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W przypadkach powyżej omówionych przedsięwzięć częstym problemem jest kwestia dotycząca funkcji spełnianych przez tego rodzaju przedsięwzięcia i tzw. efektów skumulowanych.

Energia pozyskiwana ze spalania biopaliw, biomasy i biogazu

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko należą elektrownie konwencjonalne, elektrociepłownie lub inne instalacje do spalania paliw w celu wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej, o mocy cieplnej nie mniejszej niż 300 MW, rozumianej jako ilość energii wprowadzonej w paliwie do instalacji w jednostce czasu, przy ich nominalnym obciążeniu. Przedsięwzięciami mogącym zawsze znacząco oddziaływać na środowisko będą różnorodne instalacje spalające paliwa w celu produkcji energii (przeznaczonej następnie do dystrybucji). W przepisie użyto sformułowania „elektrownie konwencjonalne” i „elektrociepłownie” oraz „inne instalacje spalające paliwa w celu wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej”. Wyjaśnianie dwóch pierwszych terminów nie jest szczególnie konieczne, ponieważ bez względu na ich szczegółowe znaczenie są to „instalacje spalające paliwa w celu wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej”. [23] W przepisie mowa jest również o mocy cieplnej instalacji (MWt). Aby dotrzeć do znaczenia tego sformułowania należy wyjść od jednostki mocy – jest nią wat ($1 \text{ W} = 1 \text{ J/s}$). Paliwa, zwane surowcami energetycznymi, są nośnikami energii pierwotnej o określonej wartości energetycznej (ujmowanej w jednostkach energii na jednostkę masy albo objętości np. J/kg, kcal/m³). Dysponując wiedzą o wartości energetycznej surowca, porcji

tego surowca, jaka zostanie spalona w założonym czasie, możliwe jest określenie mocy cieplnej, czyli ilości energii wprowadzonej w paliwie do instalacji w jednostce czasu przy ich nominalnym obciążeniu.

Podsumowując, przedsięwzięciami wymagającymi zawsze przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko są instalacje, spalające surowce energetyczne celem wytworzenia energii, o mocy równej lub większej niż 300 MWt, w tym również wykorzystującej źródła odnawialne w rozumieniu definicji normatywnych zawartych w ustawie z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne.[24] Podkreślenia wymaga, że instalacjami mogącymi powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska są w przemyśle energetycznym instalacje o mocy cieplnej większej niż 50 MWt, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości. [25] W § 2 ust. 1 pkt 46 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko zaliczono instalacje do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów innych niż niebezpieczne przy zastosowaniu procesów termicznych lub chemicznych, w tym instalacje do krakingu odpadów, z wyłączeniem instalacji spalających odpady będące biomasą w rozumieniu przepisów o standardach emisyjnych z instalacji. Zastosowanie w stosunku do odpadów procesów termicznych, to nic innego jak ich termiczne przekształcanie w spalarni odpadów (art. 3 pkt 20 ustawy 27 kwietnia 2001 r. o odpadach[26]) rozumiane jako:

- spalanie odpadów przez ich utlenianie,
- inne procesy termicznego przekształcania odpadów, w tym pirolizę, zgazowanie i proces plazmowy, o ile substancje powstające podczas tych procesów termicznego przekształcania odpadów są następnie spalane.

Natomiast procesy chemiczne służące do unieszkodliwiania odpadów wymieniono z załączniki nr 6 do ustawy o odpadach. W przepisie wskazano przykład instalacji wykorzystujących opisane procesy - instalacje do krakingu odpadów. Należy podkreślić, że z kategorii przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko wyłączono instalacje służące przetwarzaniu biomasy, którą w myśl § 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie standardów emisyjnych z instalacji[27] są produkty składające się z substancji roślinnych pochodzących z rolnictwa lub leśnictwa spalane w celu odzyskania zawartej w nich energii oraz następujące odpady:

- roślinne z rolnictwa i leśnictwa,
- roślinne z przemysłu przetwórstwa spożywczego, jeżeli odzyskuje się wytwarzaną energię cieplną,
- włókniste roślinne z procesu produkcji pierwotnej masy celulozowej i z procesu produkcji papieru z masy, jeżeli odpady te są spalane w miejscu, w którym powstają, a wytwarzana energia cieplna jest odzyskiwana,
- korek,
- drewno, z wyjątkiem odpadów drewna zanieczyszczonego impregnatami i powłokami ochronnymi, które mogą zawierać związki chlorowcoorganiczne lub metale ciężkie oraz drewna pochodzącego z odpadów budowlanych lub z rozbiórki.

Jeśli chodzi o przynależność do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na

środowisko elektrociepłowni, instalacji do spalania paliw w celu wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej wykorzystujących źródła odnawialne to, zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r., należą do nich elektrownie konwencjonalne, elektrociepłownie lub inne instalacje do spalania paliw w celu wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej, inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 3, o mocy ciepłej rozumianej jako ilość energii wprowadzonej w paliwie do instalacji w jednostce czasu przy ich nominalnym obciążeniu, nie mniejszej niż 25 MW, a przy stosowaniu paliwa stałego - nie mniejszej niż 10 MW. Przy czym przez paliwo rozumie się paliwo w rozumieniu przepisów o standardach emisyjnych z instalacji. Charakteryzując tego rodzaju przedsięwzięcia, o ich przynależności do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko decydują następujące cechy:

są to zazwyczaj instalacje do spalania paliw w celu wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej o mocy ciepłej (scharakteryzowanej powyżej) mniejszej niż 300 MW, ale nie mniejszej niż:

- 25 MW w przypadku stosowaniu paliw innych niż paliwa stałe;
- 10 MW w przypadku stosowaniu paliwa stałego.

W powyższym przepisie oraz w § 2 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. mowa jest o paliwach, które należy ustalając normatywne znaczenie pojęcia paliwa należy sięgnąć do rozporządzenia w sprawie standardów emisyjnych z instalacji. Paliwem w myśl § 5 ust. 6 i 7 rozporządzenia w sprawie standardów emisyjnych z instalacji jest dowolna palna substancja stała, ciekła lub gazowa, z wyjątkiem większości odpadów. Nie oznacza to, że instalacje służące spalaniu odpadów nie należą do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gdyż przedsięwzięcia te wskazano w innych przepisach, z tym że paliwem może być również biomasa (omówione powyżej). Niezbędne jest również doprecyzowanie kryterium decydującego o wartości mocy, jaką należy uwzględnić przy kwalifikacji instalacji, czyli „stałości” paliwa. Jako stałe można określić wszelkie paliwa nie będące gazami lub cieczami, czyli występujące w stałym stanie skupienia. Paliwami stałymi są surowce naturalne oraz te powstałe sztucznie. Te pierwsze to drewno, torf, węgiel brunatny, węgiel kamienny, czy łupki bitumiczne, a produkty ich przerobu to paliwa stałe sztuczne: koks, półkoks, brykiety, pył węglowy, węgiel drzewny, granulaty drzewny i in.. Należy zaznaczyć, że instalacje służące spalaniu odpadów nie należą do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, przedsięwzięcia te wskazano w innych przepisach.

Zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 45 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się instalacje do produkcji paliw z produktów roślinnych, z wyłączeniem instalacji do wytwarzania biogazu rolniczego, w rozumieniu ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne[28], o zainstalowanej mocy elektrycznej nie większej niż 0,5 MW lub wytwarzających ekwiwalentną ilość biogazu rolniczego wykorzystywanego do innych celów niż produkcja energii elektrycznej. Przetwarzanie produktów roślinnych celem uzyskania paliw należy do grupy przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Zgodnie z definicją paliwa określoną w art. 3 pkt 3 ustawy Prawo energetyczne paliwem jest paliwo stałe, ciekłe albo gazowe będące nośnikami energii chemicznej. Natomiast co do pojęcia produktu roślinnego należałoby za produkt roślinny uznać jakikolwiek surowiec pochodzenia roślinnego, służący do produkcji paliw, niebędący odpadem. Należy podkreślić, że zastosowane w przepisie wyłączenie dotyczy instalacji produkujących biogaz rolniczy w rozumieniu ustawy Prawo energetyczne, którym zgodnie z art. 3 pkt 20a czyli paliwo gazowe otrzymywane z surowców rolniczych, produktów ubocznych rolnictwa, płynnych lub stałych odchodów zwierzęcych, produktów ubocznych lub pozostałości przemysłu rolno-spożywczego lub biomasy leśnej w procesie fermentacji metanowej. W myśl art. 9a ust. 11 tej ustawy minister właściwy do spraw gospodarki określa, w drodze rozporządzenia, m. in. sposób

przeliczania ilości wytworzonego biogazu rolniczego na ekwiwalentną ilość energii elektrycznej.

Podsumowując, w opisane powyżej punkty rozporządzenia z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko wpisują się przedsięwzięcia z branży OZE, które w praktyce prawie zawsze są poddawane ocenie oddziaływania. Natomiast inną kwestią pozostaje sama ocena oddziaływania i kryteria jej prowadzenia. Nie bez znaczenia na późniejszym etapie oceny oddziaływania winna być brana pod uwagę kwestia technologii czystych tj. niskoemisyjnych, nie emitujących znaczących zanieczyszczeń do środowiska, a realizujących zrównoważony rozwój. Należy podkreślić, że wymienione w rozporządzeniu przedsięwzięcia dotyczą budowy (lub innych działań inicjowanych od podstaw), w tym takiej przebudowy obiektu, która skutkuje tym, że przedsięwzięcie zostanie sklasyfikowane jako ujęte w § 2 ust. 1 lub § 3 ust. 1 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. . Natomiast nie należy zapominać o § 2 ust. 2 lub § 3 ust. 2 rozporządzenia z 9 listopada 2010 r. , które dotyczą ingerencji w obiekty lub procesy kwalifikowane jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, a zwłaszcza rozbudowy, przebudowy, montaż w rozumieniu ustawy prawo budowlane.

Należy podkreślić, że wykładnia przepisów krajowych, w tym co do kwalifikacji i oceny przedsięwzięć winna uzyskać jak najdalej idącą zbieżność z dyrektywą 85/337/EWG. Podstawę do takiej wykładni przepisów (nie tylko przepisów z zakresu ocen oddziaływania) wyznaczył Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z 24.10.2000 r. (K 12/00, OTK 2000 Nr 7, poz. 255). Trybunał stwierdził w nim „że pierwszeństwo należy dawać takiej wykładni, która pozwala na nadanie przepisowi ustawy znaczenia najbliższego rozwiązaniom przyjętym w Unii Europejskiej”.

[1] Dz. Urz. UE L Nr 175/1985, s 40

[2] Załącznik zawiera nieco ponad 20 przedsięwzięć

[3] Łącznie załącznik wymienia ok. 80 przedsięwzięć

[4] Wyroki ETS w sprawach: C-431/92 Komisja Europejska v. Niemcy, ECR I-2189, Komisja v. Belgia, ECR I-2323/1996, C-392/96 Komisja v. Irlandia, ECR I-5901, WWF C435/97, ECR I-5613/1999

[5] M.P. z 1985 r. Nr 8, poz. 74

[6] Dz. U. z 1984 r. Nr 35 poz. 185

[7] M. P. z 1990 r. Nr 16, poz. 126

[8] Dz. U. z 1984 r. Nr 35 poz. 185

[9] Dz. U. z 1995 r. Nr 52 poz. 284

[10] Dz. U. z 1998 r. Nr 93 poz. 589

[11] Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 ze zm.

[12] Dz. U. z 2002 r. Nr 179, poz. 1490

[13] Dz. U. z 2004 r. Nr 257 poz. 2573

[14] Dz. U. z 2010 r. Nr 213 poz. 1397

[15] Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia z dnia 26 listopada 2008 r. sygn. II OSK 1481/07

- [16] Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz.150 ze zm.
- [17] Dz. U. z 2003 r. Nr 153 poz.1502 ze zm.
- [18] Dz. U. z 2009 r. Nr 151 poz. 1220 ze zm.
- [19] Dz. U. z 2006 r. Nr 156 poz. 1118 ze zm.
- [20] Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, ze zm.
- [21] Dz. U. z 2007 r. Nr 86, poz. 579
- [22] Dz. U. z 2006 r. Nr 150 poz. 1087
- [23] - elektrownie to instalacje wytwarzające energię elektryczną (za konwencjonalne uznawane są instalacje,
w których energia wytwarzana jest dzięki spalaniu surowców);
- elektrociepłownie to instalacje, w których w skojarzonym procesie wytwarzana jest energia elektryczna i ciepła.
- [24] Dz. U. z 2006 r. Nr 89 poz. 625 ze zm.
- [25] Dz. U. z 2002 r. Nr 122, poz. 1055
- [26] Dz. U. z 2010 r. Nr 185 poz. 1243
- [27] Dz. U. z 2011 r. Nr 95 poz. 558
- [28] Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, ze zm.

Wykaz aktów prawnych:

1. Dyrektywa Rady 85/337/EWG z 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia na środowisko (Dz. Urz. UE L Nr 175/1985, s 40)
2. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 ze zm.)
3. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz.1227 ze zm.)
4. Ustawa 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r. Nr 185 poz. 1243)
5. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2006 r. Nr 89 poz. 625 ze zm.)
6. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2006 r. Nr 156 poz. 1118 ze zm.)
7. Ustawa z 23 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.2003r. Nr 80 poz. 717)
8. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, ze zm.)
9. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151 poz. 1220 ze zm.)
10. Ustawa o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2003 r. Nr 153 poz.1502 ze zm.)
11. Ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (Dz. U. z 1994 r. Nr 49 poz. 196)
12. Ustawa z dnia 12 lipca 1984 r. o planowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1984 r. Nr 35 poz. 185)
13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2010 r. Nr 213 poz. 1397)
14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle hydrotechniczne i ich usytuowanie (Dz. U. z 2007 r. Nr 86, poz. 579)

15. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 sierpnia 2006 r. w sprawie zakresu instrukcji gospodarowania wodą (Dz. U. z 2006 r. Nr 150 poz. 1087)
16. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. z 2002 r. Nr 122, poz. 1055)
17. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 kwietnia 2011 r. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz. U. z 2011 r. Nr 95 poz. 558)
18. Zarządzenie Ministra-Kierownika Urzędu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej z dnia 27 marca 1985 r. w sprawie określenia rodzajów inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi (M.P. z 1985 r. Nr 8, poz. 74)
19. Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 23 kwietnia 1990 r. w sprawie inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz warunków, jakim powinna odpowiadać sporządzana przez rzeczoznawcę ocena oddziaływania inwestycji i obiektów budowlanych (M. P. z 1990 r. Nr 16, poz. 126)
20. Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1995 r. w sprawie określenia rodzajów inwestycji szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz ocen oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 1995 r. Nr 52 poz. 284)
21. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2002 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. z 2002 r. Nr 179, poz. 1490)
22. Rozporządzenie z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. z 2004 r. Nr 257 poz. 2573 ze zm.)